

نقد فرهنگ توسعه نیافتگی

جلد اول: علم، فلسفه و عقلانیت

❖ رضا داوری اردکانی ❖

نقد فرهنگ

۱۳۹۹

• سرشناسه: داوری، رضا، ۱۳۱۲ -
• عنوان و نام پدیدآور: نقد فرهنگ توسعه نیافتگی / رضا داوری اردکانی.
• مشخصات نشر: تهران: نقد فرهنگ، ۱۳۹۹.
• مشخصات ظاهری: ۲۱/۵×۱۴/۵ س.م.
• شابک دوره: ۱-۴۱-۶۶۸۲-۶۲۲-۹۷۸، ج ۱: ۸-۴۲-۶۶۸۲-۶۲۲-۹۷۸، ج ۲: ۵-۴۳-۶۶۸۲-۶۲۲-۹۷۸، ج ۳: ۲-۴۴-۶۶۸۲-۶۲۲-۹۷۸
• وضعیت فهرست نویسی: فیبا
• مندرجات: ج ۱. علم، فلسفه و عقلانیت. - ج ۲. علم، سیاست و تاریخ. - ج ۳. پژوهش علمی و سیاست علم
• موضوع: فلسفه و عقاید، عقاید، عقب ماندگی؛ اندیشه و تفکر
• رده بندی کنگره: B۶۷
• رده بندی دیویی: ۱۰۰
• شماره کتابشناسی ملی: ۶۲۳۱۵۶۷

نقد فرهنگ

@naqdefarhangpub

www.naqdefarhang.com

naqdefarhangpub

نشانی: پردیس، میدان عدالت، خ فروردین جنوبی، خ سعدی، مجتمع قائم ۱، بلوک ۱۲، حد ۲۰۳

تلفن: ۷۶۲۷۶۷۴۸ | مراکز پخش: ۰۹۹۰۶۶۴۶۰۰۷، ۰۶۶۹۶۷۰۰۷، ۰۶۶۴۸۶۵۳۵

• نام کتاب: نقد فرهنگ توسعه نیافتگی؛ جلد اول: علم، فلسفه و عقلانیت

• نویسنده: رضا داوری اردکانی

• نوبت چاپ: چاپ دوم (چاپ اول: ۱۳۹۹) • سال انتشار: ۱۳۹۹ • تیراژ: ۱۱۰۰ نسخه

• قیمت جلد اول: ۶۵۰۰۰ تومان • قیمت دوره سه جلدی: ۲۲۰۰۰۰ تومان

• شابک جلد اول: ۸-۴۲-۶۶۸۲-۶۲۲-۹۷۸ • شابک دوره: ۱-۴۱-۶۶۸۲-۶۲۲-۹۷۸

• شابک جلد دوم: ۵-۴۳-۶۶۸۲-۶۲۲-۹۷۸ • شابک جلد سوم: ۲-۴۴-۶۶۸۲-۶۲۲-۹۷۸

فهرست

۷	مقدمه
۹	فصل اول: علم فلسفه، خود
۱۱	علم و پژوهش های کاربردی
۱۵	فلسفه و علم
۱۹	وحدت تاریخی علوم یا وحدت علم عمومی
۲۵	علم کنونی و علم گذشتگان
۳۵	پوزیتیویسم اروپایی و صورت سطحی واردات آن
۴۵	دشواری های طرح جامع علم و پژوهش
۵۳	تأملی در مالکیت فکری و معنوی
۶۵	عدل، عقل و اعتدال
۸۷	فلسفه در این زمان به چه کار می آید؟
۹۹	دانایی، فلسفه و علم
۱۲۹	خرد پیشرفت و توسعه
۱۶۳	تأملی در باب هوش و خرد و نسبتشان با زمان
۱۹۵	فصل دوم: درباره علوم انسانی
۱۹۷	اگر فلسفه نبود، علم کنونی هم نبود

- ۲۰۵.....توضیح بعضی واضحات در مورد معنی و مفهوم علوم اجتماعی
- ۲۱۷.....معضل علوم انسانی و اجتماعی
- ۲۲۳.....آزادی فهم و تحول در علوم انسانی
- ۲۳۷.....علوم اجتماعی و فلسفه
- ۲۴۵.....حظاتی درباره علوم انسانی و اجتماعی

www.ketab.ir

مقدمه

مقالاتی که در سال‌های اخیر نوشته‌ام، همه در باب وضع علم و فلسفه و سیاست، به خصوص در جهان توسعه نیافته است. در این مقالات به اوضاع کنونی با نظر تاریخی نگاه شده است. هر چند که اکنون علم و فلسفه و سیاست از هم دور و جدا شده‌اند و درک نسبت و ارتباطشان آسان نیست، ولی در حقیقت آنها به هم بسته‌اند و ضامن بستگی‌شان به یکدیگر خرد است.

چنانکه می‌دانیم معمولاً به فلسفه نسبت می‌دهند. علم و سیاست هم صاحبان و متولیان خاص دارند که کم‌تر با هم ارتباط دارند و اگر ارتباطی میان‌شان باشد، نه ارتباط ارگانیک بلکه ارتباط دانسته اشخاص با متصدیان امور دولتی و دانشگاه است. این نسبت و رابطه نشانه بی‌رونقی علم و دانشگاه و کم‌تر شدن تدبیر و سیاست است.

علم و سیاست در اصل به هم پیوسته‌اند و این پیوستگی را حکم فلسفه تضمین می‌کند و فلسفه است که می‌تواند جایگاه و شأن علم و سیاست و حدود آنها را روشن سازد ولی در نظر ظاهرین هر چیزی جدا از چیزهای دیگر دیده می‌شود و اگر ارتباطی میان‌شان باشد رابطه تأثیر و تأثر است. ولی کشوری علم، سیاست کارساز نمی‌تواند داشته باشد و کشوری که سیاست در آن از علم حمایت نکند و از مدد علم برخوردار نشود نه سیاست دارد و نه علم. این امر را فلسفه می‌تواند تشخیص دهد.

مقالات این دفتر دعوتی است به تأمل در باب وضع علم و تفکر و خرد در نسبت‌شان با یکدیگر. تجربه سال‌های اخیر نشان داده است که در کشور ما این

قبیل تذکرها کم تر مورد توجه قرار می گیرد. اما، به نظر می رسد که در آینده ای نه چندان دور، ناگزیر باید به آنها توجه کرد. ما اکنون گرفتار سوفیسمی هستیم که به خود نام فلسفه داده، اذهان ساده را فریفته است. در این سوفیسم و ظاهربینی، دین و علم و سیاست و تکنولوژی و فرهنگ و عرفان و فلسفه همه از هم جدا هستند و با یکدیگر هیچ نسبتی، جز آنچه ما میان شان برقرار می کنیم، ندارند. معنی حرف شان این است که می توان بدون داشتن علم سیاستی خردمندانه داشت یا با برخورداری از علم، در سیاست ورش کسته بود. از این جهل باید رهایی پیدا کرد.

از همکاران گرامی ام آقای دکتر عبدالکریمی و همکاران شان، در «نشر نقد فرهنگ»، که در طی و انتشار این اثر کوشیده اند، بسیار سپاسگزارم. اگر کوشش ها و همکاری های همکاران گرامی ام، آقای مهندس سیدعلی پزشکی و خانم بهاره برزگر، نبود این دفتر فراهم نمی شد. از اسان بسیار سپاسگزارم. از فرزند گرانمایه ام، دکتر نگار داوری اردکانی، نیز از بابت همایش ها و تذکرها مفید و موثرش ممنونم.

رضا داوری اردکانی

تابستان ۱۳۹۹